

optima fert, inquit Varro Italiae dotes persequens: *Ager Campanus, Frumentum: Falernus, Vinum: Cassinas, Oleum: Tusculanus, Ficum: Mel, Tarentinus, Piscem, Tiberis.* Italiam porro peculiarem omnium Arborum Parentem videri posse, testatur Plin. Vulgatas non commemorabo. Earum quæ vulgo *Aurantia, Curia* vel *Medica, Cydonia*, aliæ quæ id genus, incredibilis hic copia. Tota ora, ut ea nobis sit exemplo, quæ in Liguria ad D. Remi, atque etiam ulterius, ad Genuam pertinet, tot tamque nobilibus arboribus, itemque Palmis summæ proceritatis, unde fructus admodum generosi odoriferique percipiuntur, ornata est, ut cum adspectu, tum odoratu sit per jucunda: Hortis passim occurrentibus, ad recreandas tristes afflictasque hominum mentes, amœnissimis. Idem de mille aliis dici potest locis. Vivere in Italia *Piperis* arborem docet idem Plinius. Oleis maxime scater Terra Hydruntina, in quanta copia, ut cui *Olearum* his in locis ingentia Nemora non sunt visa, incredibile plane videri possit. Ager Barianus in Apulia Peucetia *Oleum, Vinum, Frumentum, Amygdalam, Gossypium* aliosque fructus uberrate quadam & abundantia fundit incredibili. Unus Vallis Oneliae ager in Liguria tanto gaudet Olei proventu, ut quandoque duodeviginti, nonnunquam vicena millia reddat Vinarum, quas Incolæ *Barilas* vocant. Nec *Manna* negavit Italiae Natura. Prope Altomontium in Brutis Manna colligitur, noctu rorans: præcipue quum imbres diurnos liquidum purumque Cælum noctis excipit. Legitur ex frondibus & arborum quarundam truncis. Eodem beata munere Magna Græcia, quo loco Thuriarum nobis visuntur vestigia. *Vinium* Principatum in tantum proprium & peculiarem Italiae notat idem Plin. ut vel hoc uno omnia gentium vicisse, quamquam odorifera, possit videri bona: quamquam ubique pubescentium odori nulla suavitas præfertur. Testantur generosissima, quæ passim nascuntur, *Vina*, ab antiquis Scriptoribus decantata. Italiae *Vina* ad quatuor classes idem refert Plin. Omnibus aliis præfert *Setivum*, ab *Setia* Latii Opido dictum. Secundum locum tribuit *Falerno*. Ad Tertiam veniunt apud eundem palmam *Vina Albana, Surrentina, Massica, Statana, Calena, Fundana, Veliterna, Privernata, Signina.* Quartum obtinent, eodem teste, curriculum, *Præutia*, atque *Ancone* nascentia, & quæ a Palma una forte enata *Palmesina* appellantur. Sed de his alii: ego ad reliquas Italiae dotes pergo: strictim eas indicaturus. Herbarum omnis generis est fertilissima. Quid vero de *Metallis, Lapidibus*, aliisque Muneribus dicam? Metallorum omnium fertilitate ait Plin. nullis cedit Terris. In Foro Iulio Hydra fl. est, & haud procul inde *Argenti-vivi* fodina. Magna *Aluminis* copia ante aliquot annos reperta est apud Etruscos in Territorio Massæ. In Campania Felice Caniculi sunt, ex quibus escoditur *Sulphur*. Ab Volaterris amnem Cæcinam versus, millia III, Colles aliquot visuntur, ubi *Officina Salaria*. Apud Brutios etiam *Salis* fodinae sunt, in intima Montis viscera excavatæ, unde *Salem* escodiunt. Taceo *Latomias*, ubi *Lapides* varii cæduntur. Taceo *Marmora, Alabastrum, Chrysellum, Lapidis pretiosos* varios. Taceo *Coccum, Lazurium, Vitriolum*, aliaque subterranea. Ac ne recensendis variorum generum *Animalibus* tempus iterum, magnam *Bovum* (qui vetere lingua Græca *Itali* dicebantur) copiam in Italia fuisse, *Bucetaque* in ea Terra gigni pascique solita compluria, docent apud Agellium lib. XI

Animalium varietas.